

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติอย่างต่อเนื่อง เพราะเป็นรากฐานสำคัญในการที่จะพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ก่อนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานในสาขาต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าประเทศใดก็ตามที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพย่อมสนองต่อทิศทางการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศนั้นก็จะเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาทุกด้านไม่ว่าเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม, 2532)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษา จึงได้จัดให้งานพัฒนาการศึกษาอยู่ในกลุ่มแผนงานพัฒนาคุณภาพคนและแรงงานซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญยิ่ง แม้ว่าในแผนงานดังกล่าวของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) จะได้กำหนดจุดประสงค์เป้าหมาย ตลอดจนวิธีการที่จะใช้ระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนเอาไว้อย่างชัดเจน แต่ปัญหาต่าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ เช่น ปัจจุบันปัญหามันดิตว่างงานกำลังเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจไม่น้อย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ศาสตราจารย์ ประมุข วิทยานนท์ (2532) ได้กล่าวถึง ตลาดแรงงานในเรื่องข้อต่อ (link) ทางการศึกษาว่า เป็นสิ่งสัมพันธ์ที่อยู่ระหว่างการศึกษาระดับอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัยกับอุตสาหกรรมของประเทศ และยังได้กล่าวถึงสมมติฐานทางการศึกษาที่ว่า การศึกษานั้นย่อมสนองหน้าที่ทางเศรษฐกิจประการหนึ่ง ในสังคมไปด้วยในตัว นอกจากนี้ สำเนา ขจรศิลป์ (2526) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการลดภาวะการว่างงานของบัณฑิต เช่น การทำการปรับปรุงหลักสูตรในแต่ละสาขาวิชา โดยให้มิวิชาเลือกมากขึ้น เพื่อที่จะให้นักศึกษาสามารถเลือกศึกษาในแผนการศึกษาที่เป็นประโยชน์

กับแผนการประกอบอาชีพของนักศึกษา และควรปรับปรุงหลักสูตรวิธีการสอนให้ผู้สำเร็จการศึกษา
 ด้านต่าง ๆ มีความรู้ความสามารถ มีความมั่นใจที่จะออกไปประกอบวิชาชีพอิสระ อันจะก่อให้เกิด
 เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นอีก และยังเป็นบัณฑิตที่จะก่อให้เกิดความเจริญแก่ประเทศอีกด้วย

ในปัจจุบันที่ภาวะตลาดแรงงานมีการแข่งขันกันสูงเช่นนี้ นักเรียน นักศึกษาจึงมุ่งเข้า
 ศึกษาต่อมหาวิทยาลัย และสถาบันอุดมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาของรัฐเพื่อ
 เข้าศึกษาต่อและการเข้าสู่ตลาดแรงงาน สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจึงมุ่งผลิตบัณฑิตให้รู้จักแสวงหา
 ความรู้ด้วยตนเอง ในหลักสูตรการเรียนจึงมีวิชาพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อให้เรียนรู้กว้างมีวิชาเฉพาะ
 สาขาเป็นวิชาเอกที่เลือกเรียน เพื่อว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะสามารถนำความรู้ในสาขา
 วิชาเอกไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้เลย ปรากฏว่ามีนักศึกษาส่วนหนึ่งทำงานไม่ตรงกับที่
 สำเร็จการศึกษามา การเรียนวิชาพื้นฐานต่าง ๆ จากมหาวิทยาลัยก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
 ช่วยให้สามารถปรับตัวเรียนรู้งานได้เร็วกว่าผู้ที่ไม่มีพื้นฐาน อย่างไรก็ตามการศึกษาระดับ
 มหาวิทยาลัย ก็เป็นการพัฒนาคุณภาพแรงงานเพื่อให้เข้าสู่ตลาดแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ระยะที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) ในข้อ
 4 การศึกษาเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจระบุว่า "เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจทุกระดับ ทุกประเภทให้มีส่วน
 ช่วยต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ และการมีงานทำโดยเน้นการฝึกปฏิบัติในด้าน การงาน การ
 อาชีพ ตามกระบวนการให้ครบวงจร ส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียนเพื่อป้องกัน
 ค่านิยม คุณธรรมทักษะ ความสามารถ และประสิทธิภาพที่จะประกอบสัมมาชีพ โดยเฉพาะการ
 ประกอบอาชีพอิสระ รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาต่อเนื่องสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาแต่ละระดับ เพื่อ
 เพิ่มเติมทักษะความสามารถเฉพาะทาง นำไปสู่การประกอบอาชีพตามสภาพตลาดแรงงานในแต่ละ
 ท้องถิ่น" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2530) นอกจากความสำคัญดังกล่าวแล้วยังสอดคล้องกับ
 วัตถุประสงค์ แนวนโยบายการพัฒนาศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534) คือ
 การมีงานทำของผู้จบการศึกษาโดยมีนโยบายข้อที่ 1 คือ "ผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม
 จริยธรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
 และสังคม ให้มีความสามารถในการสร้างงาน และประกอบอาชีพอิสระได้" ข้อที่ 2 ระบุว่า
 "ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องทันกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทาง

เทคโนโลยี ตลอดจนให้มีความสมดุลระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ" และ ในข้อที่ 9 ระบุว่า "เร่งปรับปรุงการแนะแนวอาชีพ และจัดหางานแก่นิสิต นักศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนการติดตามผลการปฏิบัติงาน และการทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น " (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2529) จะเห็นว่าจากนโยบายก็ได้ให้ความสนใจในเรื่องการจัดการศึกษา เพื่อสนองนโยบายเศรษฐกิจของประเทศเพราะประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าในด้านวัตถุได้ ก็ต้องอาศัยกำลังทางเศรษฐกิจ และกำลังทางเศรษฐกิจก็ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญนั่นเอง

จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2531 ได้พบว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2529 ถึง เดือนพฤษภาคม 2530 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2532) เมื่อสำเร็จไปแล้วประมาณ 1 ปี ได้งานทำร้อยละ 42.6 ไม่มีงานทำร้อยละ 35.1 และเป็นผู้ที่ศึกษาต่อร้อยละ 22.3 เมื่อแยกพิจารณาสถานภาพการปฏิบัติงานตามระดับการศึกษาแล้ว ปรากฏว่าในกลุ่มผู้ที่มิงานทำนั้นเป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีจะมิงานทำเกือบทั้งหมด และอยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอื่น ๆ คือร้อยละ 97.9 รองลงมาได้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี นอกจากนั้น อนุปริญญาหรือ ปวส. ปวท. และปวช. ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่ผู้ที่สำเร็จในหมวดศึกษาศาสตร์ว่างงานสูงที่สุด คือ ร้อยละ 40.0 รองลงมา ได้แก่ หมวดวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จะว่างงานในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คือประมาณร้อยละ 28.35

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ยังมีสัดส่วนการว่างงานอยู่สูงใกล้เคียงกันกับผู้สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือ ปวส. ปวท. และปวช. ถ้าจะพิจารณาถึงระบบการศึกษาจะพบว่า ภายใต้อระบบการศึกษานี้จะมีปัจจัยต่าง ๆ ที่สำคัญหลายปัจจัยเช่น โครงสร้างของระบบการศึกษา การจัดหลักสูตรการศึกษา การบริหารการศึกษานุเคราะห์ทางการศึกษา และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ทางการศึกษา ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ นอกจากจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันแล้ว ยังมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทุกขณะ สำเร็จ ยรรย (2532) กล่าวว่า "ความสัมพันธ์โดยตรงของการศึกษากับเศรษฐกิจก็คือ การที่ถือว่าคนเป็น

ปัจจัยสำคัญของระบบ การผลิตเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญทั้งในแง่แรงงาน (labour) และ เป็นผู้ประกอบการ (entrepreneur) หน้าที่โดยตรงของการศึกษาต่อเศรษฐกิจก็คือ การฝึกฝน คนให้มีความรู้ ความชำนาญ เพื่อสร้างกำลังคนให้มีฝีมือสำหรับการประกอบการผลิตในสาขา งาน และระดับต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนการศึกษาจะต้องทำหน้าที่ส่งเสริมวิทยาการ ความรู้ ความชำนาญ ในการปฏิบัติการ และการสร้างทัศนคติที่สอดคล้องกับระบบเศรษฐกิจ"

การศึกษาระดับอุดมศึกษา จึงมีส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาความเจริญให้แก่ประเทศ มุ่งพัฒนาความเจริญของทางสติปัญญาและความคิด เพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งสร้าง สรรค์กำลังคนในระดับวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูงเพื่อพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณภาพ อย่่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จตามความคาดหวังของสังคม ก็คือ หลักสูตร ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา และเป็นหัวใจของการสอน

หลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา ได้มีสถาบันที่เปิด สอนหลายแห่ง ทั้งที่เปิดสอนเป็นวิชาชีพศิลปะโดยเฉพาะ และเป็นสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ศึกษาศาสตร์ คือ ศิลปศึกษา ทั้งที่สังกัดกรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ และทบวง มหาวิทยาลัย ในกรมการฝึกหัดครูนั้น ได้มีวิทยาลัยครูเปิดสอนวิชาเอกศิลปศึกษา ระดับประกาศ- นียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงเป็นครั้งแรกที่วิทยาลัยครูเพชรบุรี และวิทยาลัยครูบุรีรัมย์ เมื่อปีการ ศึกษา 2519 ต่อมาได้เปิดสอนวิชาเอกศิลปศึกษา เพิ่มขึ้นอีกตามความต้องการของท้องถิ่น ถึง ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูต่าง ๆ อีก 23 แห่ง (กรมการฝึกหัดครู, 2526) ปัจจุบัน ปีการ ศึกษา 2532 ได้มีวิทยาลัยครูเปิดสอน วิชาเอกศิลปศึกษา สังกัดคณะวิชาครุศาสตร์ ทั้งหลักสูตร ต่อเนื่องระดับปริญญาตรี 2 ปี และหลักสูตรระดับปริญญาตรี 4 ปี เพียง 16 แห่ง (กรมการ ฝึกหัดครู, 2532) ในวิทยาลัยครูบางแห่ง ได้เปิดสอนสายอาชีพ คือ ศิลปกรรม และศิลปประยุกต์ สังกัดคณะวิชามนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งหลักสูตรอนุปริญญา 2 ปี และหลักสูตรปริญญาตรี

สงวน รอดบุญ (2525) กล่าวว่า "ศิลปศึกษาเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในคุณค่าของสุนทรียภาพ และนุทธิปัญญาของมนุษย์แต่ละยุคแต่ละสมัยที่ผ่านมา ได้รู้คุณค่าของความผูกพันระหว่างศิลปะกับชีวิต และบังเกิดค่านิยมต่อศิลปวัฒนธรรมของชาติ รู้จักนำเอาศิลปะมาประยุกต์ให้ชีวิตมีความสมบูรณ์ขึ้น" ศิลปศึกษาจึงจัดเป็นวิชาหลักวิชาหนึ่ง ตั้งแต่หลักสูตรระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตลอดจนจัดเป็นสาขาวิชาเฉพาะสาขาหนึ่งที่เปิดสอนในระดับอุดมศึกษา ที่ประกอบด้วยเนื้อหาวิชาทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติรวมกัน มีลักษณะพิเศษที่จำเป็นต้องนำทฤษฎีแห่งความรู้ไปทดลองปฏิบัติจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ และมีประสบการณ์ตรงในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกตามความรู้สึกรักคิด และจินตนาการของตนเองอย่างกว้างขวาง รวมทั้งให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกรับรองทางสุนทรียภาพได้อีกด้วย จึงนับว่าศิลปศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและสังคม (ฉลอง สุนทรนนท์, 2530)

นอกจากนี้ศิลปศึกษายังมีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศ และพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ 5 ประการ คือ (ก่อ สวัสดิพานิชย์, 2519)

1. ศิลปศึกษาช่วยรักษาวัฒนธรรมของชาติ ทำให้เกิดลักษณะประจำชาติ เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการ ที่ระบบการศึกษานำมาถ่ายทอดวัฒนธรรมที่สำคัญ ๆ ไว้ก่อนชนรุ่นหลัง เป็นส่วนสำคัญที่สร้างวิญญาณแก่สังคมซึ่งคนในชาตินั้นควรภูมิใจ
2. ศิลปศึกษาช่วยทำให้เกิดความมั่นคงของชาติได้ การยึดถือวัฒนธรรมไทย เป็นการทำให้คนไทยรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน อยู่ร่วมกันโดยใช้วัฒนธรรมชนิดเดียวกัน
3. ศิลปศึกษาช่วยฝึกให้เยาวชนของชาติเกิดความคิดริเริ่ม เพราะลักษณะวิชาทำให้เด็กแสดงออกได้เต็มที่ อันจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมต่อไป
4. ศิลปศึกษาสามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างมั่นคงทัดเทียมกับคนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ
5. ศิลปศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยตรง นับตั้งแต่การผลิตสินค้าที่ต้องอาศัยการออกแบบให้สวยงาม และใช้ประโยชน์ได้ ตลอดจนการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ การโฆษณาสินค้า ซึ่งสามารถโน้มน้าวใจผู้ซื้อได้

วิรุณ ตั้งเจริญ (2532) กล่าวถึงศิลปศึกษาว่า เป็นคำที่ใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนทางศิลปะให้แก่เด็กนักเรียนระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาโดยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ มีความชื่นชมในผลงานศิลปกรรม และมีความสำนึกในความเปลี่ยนแปลงของรูปแบบศิลปะที่นำมาประยุกต์ โดยไม่มุ่งหวังจะให้นักเรียนเป็นศิลปินโดยตรง นอกจากนี้ ยังเป็นคำที่ใช้เรียกกระบวนการจัดการเรียนการสอนศิลปะให้แก่นักศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต้องการเป็นครูสอนศิลปะ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึงพัฒนาการของนักเรียน วิธีสอน การจัดหลักสูตร การจัดห้องเรียน การสร้างสื่อการสอน การรู้จักสกัดเนื้อหาวิชาศิลปะนำมาปรับปรุงใช้สอนให้เหมาะกับระดับการศึกษา

จะเห็นได้ว่าวิชาศิลปศึกษามีความสำคัญ และมีความหมายต่อการศึกษาทุกระดับที่ช่วยพัฒนาเยาวชนของชาติให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ซึ่งในระดับอุดมศึกษาได้มีสถาบันระดับอุดมศึกษาหลายแห่งที่เปิดสอนวิชาศิลปะโดยตรง สามารถผลิตบัณฑิตทางศิลปะสาขาต่าง ๆ ออกมาเป็นจำนวนไม่น้อย และศิลปศึกษาก็เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่เปิดสอนในสถาบันระดับอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตครูสอนศิลปะ นอกจากนี้ ยังเน้นการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้เข้าสู่อาชีพในระบบธุรกิจสมัยใหม่ด้วย ในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและเทคโนโลยีในปัจจุบัน ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากนี้ แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ก็ได้มีมาตรการในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามแผนพัฒนาการศึกษาฯ ในเรื่องมาตรการด้านการพัฒนาคุณภาพการผลิตบัณฑิต ข้อ 4.2.2 ที่ว่า "เร่งปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เน้นให้จัดระบบหลักสูตรในลักษณะที่เป็นสหสาขาวิชามากขึ้น โดยปรับปริมาณวิชาแกน วิชาเลือกให้เหมาะสม ขณะเดียวกันโครงสร้างหลักสูตรต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันกับกิจกรรมที่จะดำเนินงานจริงทั้งวงจร" และในเรื่องปัญหาด้านการปรับปรุงคุณภาพ ข้อ 3.2 "หลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นวิชาชีพเฉพาะ แต่มิได้ให้ความสำคัญในด้านกระบวนการประกอบอาชีพ การสร้างงานและการแนะแนวอาชีพในระหว่างศึกษาอย่างพอเพียง ทำให้บัณฑิตส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาอาศัยการทำงานในภาคราชการ และภาคเอกชนซึ่งมีอยู่จำกัด อย่างไรก็ตามเนื่องจากมีกฎเกณฑ์บังคับเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร สถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ จึงไม่สะดวกในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจและสังคมตามที่เห็นสมควร" นอกจากนี้ วิจิตร ศรีสอาน (2532) ยังให้ความสำคัญในเรื่อง

สถาบันอุดมศึกษากับการผลิตบัณฑิต โดยกล่าวในรายงานสรุปประมวลผลเรื่องภาวะการทำงานทำของบัณฑิต รุ่นปี 2529-2530 ว่า "การผลิตบัณฑิตเป็นภาระหน้าที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และเป็นงานสำคัญระดับประเทศงานหนึ่ง ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวาง การผลิตบัณฑิตที่จะนับได้ว่าสำเร็จผลสมความมุ่งหมายคือ การผลิตบัณฑิตให้ได้ตรงตามความต้องการกำลังคนที่แท้จริงของประเทศ บัณฑิตมีความรู้และความสามารถถ่ายทอดวิชาได้ครบถ้วนตามหลักสูตรที่เล่าเรียนมา และสามารถออกไปประกอบอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ"

จากบทบาทความสำคัญของศิลปศึกษา ปัญหาหลักสูตรการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา คุณภาพของการผลิตบัณฑิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้มองเห็นสภาพและความต้องการที่จะสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการใช้หลักสูตรประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงไรในการผลิตบัณฑิตออกไปสู่ภาวะตลาดแรงงาน และเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยยังไม่พบว่าได้มีการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการเรียนในหลักสูตรศิลปศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยโดยตรงแต่อย่างใด ในฐานะที่ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องความคิดเห็นของผู้เรียนที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตรศิลปศึกษา ตามเหตุผลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ในการที่จะพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรศิลปศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และทันกับยุคสมัยยิ่งขึ้นต่อไป ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรสาขาวิชาศิลปศึกษา ระหว่างหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี ว่ามีความคิดเห็นต่อการศึกษาในหลักสูตรศิลปศึกษาแตกต่างกันอย่างไร ด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา ของนักศึกษา
วิชาเอกศิลปศึกษาหลักสูตร 4 ปี และ 2 ปี ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในด้าน
ต่าง ๆ ดังนี้

1. สาเหตุที่เลือกเข้าศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา
2. การเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษา
3. แนวโน้มในการประกอบอาชีพ และการศึกษาต่อ

สมมติฐานของการวิจัย

ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษาของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
ที่เรียนหลักสูตร 4 ปี และ 2 ปี ไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เรียนหลักสูตร 4 ปี และ
หลักสูตร 2 ปี ซึ่งกำลังอยู่ในชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตร ประจำปีการศึกษา 2532 ในสถาบัน
อุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร-
วิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
บางแสน และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

หลักสูตรศิลปศึกษา หมายถึง หลักสูตรการเรียนในสาขาวิชาศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี
ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

หลักสูตร 4 ปี หมายถึง หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ใช้ระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตร 4 ปี

หลักสูตร 2 ปี หมายถึง หลักสูตรต่อเนื่องระดับปริญญาตรี สาขาวิชาศิลปศึกษา ที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ใช้ระยะเวลาการศึกษาในหลักสูตร 2 ปี

นักศึกษาสาขาศิลปศึกษา หมายถึง นิสิต นักศึกษา ที่กำลังเรียนอยู่ในปีสุดท้ายของหลักสูตรศิลปศึกษา ระดับปริญญาตรี ทั้งหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2532 ในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

สถาบันอุดมศึกษา หมายถึง มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน และมหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) แบบสำรวจ (survey research) โดยใช้แบบสอบถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา ของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ที่เรียนหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี ในสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอน ดังนี้

1. กลุ่มประชากร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เรียนหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้นปีสุดท้ายของหลักสูตรประจำปีการศึกษา 2532 ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 112 คน จำแนกได้เป็น

นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เรียนหลักสูตร 2 ปี จำนวน 70 คน

นักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษาที่เรียนหลักสูตร 4 ปี จำนวน 42 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม
ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา

2.1.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สภา
 แวดล้อมทางวิชาการ การเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษา และหนังสือเกี่ยวกับการสร้างแบบ
 สอบถาม เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือลักษณะมาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert)
 แบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ประกอบด้วยแบบสอบถาม 3 ตอน ซึ่งมีราย
 ละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา

ในด้านต่อไปนี้

1. สาเหตุที่เลือกเรียนสาขาศิลปศึกษา
2. การเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษา
3. แนวโน้มในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ และข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษา

ในสาขาวิชาศิลปศึกษา

2.1.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจ
 พิจารณาแก้ไขความเหมาะสม

2.1.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นนักการ
 ศึกษาศิลปศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาแก้ไขความตรงของเนื้อหา ความครอบคลุมของ
 เนื้อหาและการใช้ภาษาของแต่ละข้อความ แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขใหม่

2.1.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
 ไปทดลองใช้กับนักศึกษาสาขาศิลปศึกษา จำนวน 15 คน แล้วนำมาแก้ไขข้อความที่เข้าใจยาก
 ใช้ภาษาไม่ชัดเจน ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.1.5 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่แท้จริง

2.2 ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
 แบบสอบถาม ซึ่งมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจคำตอบ

(check list)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา ในด้าน
สาเหตุที่เลือกเข้าศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา การเรียนการสอนในสาขาวิชาศิลปศึกษา และ
แนวโน้มในการประกอบอาชีพ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5
ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่น่าใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ส่วน
ความคิดเห็นทางการศึกษาต่อ เป็นแบบจัดลำดับความสำคัญของข้อความ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นอื่น ๆ และข้อเสนอแนะที่มีต่อการศึกษาในสาขา
วิชาศิลปศึกษา เป็นแบบปลายเปิด (open-ended questionnaire)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มประชากรด้วยตนเอง
ส่วนหนึ่ง และส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์อีกส่วนหนึ่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ของคำตอบ และหาค่าร้อยละ

4.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาตรวจให้คะแนน โดยตรวจให้คะแนนเป็น
มาตราส่วนประมาณค่า

4.3 นำแบบสอบถามตอนที่ 3 มาหาค่าความถี่ และเรียงลำดับค่าความถี่มากไป
หาน้อย

4.4 นำวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต (\bar{X})
ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และทดสอบค่าที (t-test)

4.5 นำเสนอข้อมูลตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ในรูปตารางและความเรียง ส่วน
ตอนที่ 3 นำมาสรุปในรูปความเรียง และนำเสนอพร้อมการเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหา
น้อย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษา
ของนักศึกษาวิชาเอกศิลปศึกษา ในหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปีในสถาบันอุดมศึกษา
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

2. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรศิลปศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ที่จะนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุงพัฒนาการเรียน การสอน และยังเป็นแนวทางในการพัฒนา และส่งเสริมทัศนคติที่มีต่อการศึกษานักศึกษา ในหลักสูตรศิลปศึกษา อันจะเป็นการปรับปรุงโปรแกรมการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย